

СТ А Н О В И Щ Е

върху

дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“

на тема:

„ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕДУЦИРАНЕ ПЛАЩАНИЯТА НА СЕДАНТА ПО ИМУЩЕСТВЕНО ЗАСТРАХОВАНЕ В КОНТЕКСТА НА НЕГОВАТА ПРЕЗАСТРАХОВАТЕЛНА ПРОГРАМА“

Автор на становището: доц. д-р Николай Благоев Нинов, катедра „Застраховане и социално дело“, факултет „Финанси“ при СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

Автор на дисертационния труд: Радка Иванова Василева /d020221215/, задочна докторантура, обучение финансирано от държавата, по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Застраховане и социално дело)“, към катедра „Застраховане и социално дело“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Научен ръководител: доц. д-р Пламен Йорданов, катедра „Застраховане и социално дело“, факултет „Финанси“, Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов

Настоящото становище е изготвена съобразно изискванията на действащия Закон за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов и по силата на Заповед №626/27 юни 2024 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. **Общо представяне на дисертационния труд.**

Дисертационен труд на тема *„Възможности за редуциране плащанията на седанта по имуществено застраховане в контекста на неговата презастрахователна програма“* представлява теоретико-приложно научно изследване в общ обем от 229 страници. При разработването му е следвана класическата структура и е съблюдавано за постигане на балансираност на отделните части при спазване на логическа последователност между съставните му части. В композиционно-съдържателно отношение, той има следната структура: увод (5 стр.), три глави (189 стр.), заключение (2 стр.); Декларация за оригиналност и достоверност (1 стр.); Библиографски списък с цитирана и използвана литература (6 стр., с включени в тях 74 заглавия и интернет сайтове на български, английски, сръбски и руски език) и приложение (в обем от 22 стр.). В разработката има общо 69 броя графични изображения, в това число 56 броя таблици (от които 34 броя в основния текст и 22 броя в приложението) и 13 броя фигури. Източниците от „Библиографски списък с цитирана и използвана литература“ са ползвани коректно и цитирането отговаря на приетия APA стандарт за Библиографско цитиране. Краткият и пълният доклади от системата StrikePlagiarism.com са в подкрепа на погорното твърдение.

Избраната тема на представената разработка категорично се отличава с дисертабилност, научна значимост и практическа приложимост.

Актуалността на изследването се обуславя от разглежданата проблематика, свързана с необходимостта от апробирането на един „цялостен“ подход в презастрахователната практика по изграждане на презастрахователна програма, а не само използването на отделен презастрахователен договор, когато става дума за проблемите, свързани с неблагоприятните отклонения на изплатените от очакваните обезщетения. Точно в контекста на редуцирането на изплатените обезщетения и

поемането на част от тях от презастрахователите, авторът поставя своята теза, а именно, че най-важен, основополагащ елемент в презастрахователната програма, е правилното дефиниране на „самозадържането на седанта“. Докторантът, успешно ни убеждава, че благодарение на последното, става възможна количествената характеристика на всички важни потенциални загуби, които са базата за определяне на максималната сума от обезщетения, които застрахователят може да плати без да изпита сериозни затруднения, което се явява и неизменна стратегическа задача на мениджмънта.

Обект на изследване са изплащаните обезщетения от застрахователното дружество по имуществено застраховане и пътищата за тяхното редуциране посредством установяване на подходящи лимити на самозадържане, в контекста на изграждането на презастрахователна програма.

Предмет на изследването са съществуващите и наложени в практиката презастрахователни покрития в имущественото застраховане, с акцент начините за тяхното използване и комбиниране в посока намаляване размера на плащанията на застрахователя, породени от неблагоприятно развитие на риска.

Основната цел на дисертационния труд е на база данни и конкретни примери от застрахователната и презастрахователната практика да се очертаят възможностите за оптимизиране на плащанията на седанта по имуществено застраховане в рамките на дефинираното самозадържане, представляващо елемент от неговата презастрахователна програма.

За постигане на така формулираната основна цел, докторантът е дефинирал следните изследователски **задачи**:

✓ изясняване същността, особеностите и видовете имуществени застраховки;

✓ очертаване на динамиката и тенденциите в развитието на пазара на застрахователни и презастрахователни операции по имуществено застраховане в България и установяване на потенциалната необходимост от допълнителна презастрахователна защита по отделните видове застраховки;

✓ анализиране на методите и формите на презастрахователната защита, използвани в имущественото застраховане;

✓ очертаване на някои възможности за редуциране на размера и неблагоприятните отклонения на плащанията в застрахователната съвкупност по имуществено застраховане по пътя на презастраховането.

В хода на научната разработка, авторът заявява следната изследователска теза, а именно „Посредством коректно дефинираното самозадържане, в контекста на изградената презастрахователна програма, съществува сериозен потенциал за редуциране плащанията и оптимизиране на резултатите на застрахователното дружество, работещо в сферата на имущественото застраховане“.

Удачно са подбрани **научноизследователски методи**, използвани в процеса на изследването, както следва: исторически метод, логически метод, сравнителен метод, методи за събиране на първична информация, метод на анализа и синтеза, индуктивен и дедуктивен метод, статистически методи за обработка на информацията.

За извършените изчисления, авторът използва официална оповестена статистическа информация, извлечена от специализирани публикации на Комисията за финансов надзор, както и коригирана с приблизителни стойности вътрешнофирмена информация.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Научното изследване има балансиран обем, с умело спазени и построени, съответно – изследователска логика и структура. Използваният стил е едновременно научен и понятен, а подбраните от автора научни

методи са адекватни на дефинираните обект, предмет, цел и задачи, и най-вече изследователска теза, които в случая са прецизно формулирани.

В Глава първа *„Имущественото застраховане и неговото място на застрахователния пазар в България“*, докторантът представя: 1) същността, особеностите и видовете имуществени застраховки; 2) особеностите при ликвидацията на щетите и определянето на обезщетенията по имуществено застраховане; и 3) състоянието и развитието на пазара на застрахователни и презастрахователни операции по имуществено застраховане в България.

В Глава втора *„Презастраховането като начин за изравняване на риска извън застрахователната съвкупност“*, акцентът на изложението е поставен върху: 1) същността на презастраховането; 2) видовете, методите и формите на презастрахователна защита; и 3) презастрахователна програма на застрахователното дружество.

В Глава трета *„Насоки за минимизиране на неблагоприятните отклонения на плащанията в застрахователната съвкупност по имуществено застраховане в контекста на изградена презастрахователна програма“*, докторантът обосновава: 1) самозадържането на застрахователя като елемент на презастрахователната програма на седанта; 2) възможностите за определяне на самозадържането при различните форми на презастраховане; и 3) другите възможности за редуциране на плащанията на застрахователя в рамките на неговото самозадържане.

В Заключение на дисертационния труд, докторантът обобщава достигнатите в хода на изследването резултати и изводи, систематизирайки ги в научни приноси с теоретичен и теоретико-приложен характер.

Авторефератът е от 42 страници и отразява коректно постигнатите резултати. Едновременно с това, той съдържа всички изискуеми елементи и е разработен съобразно общоприетите стандарти.

Списъкът с публикации по темата на дисертацията (1 страница), съдържа 5 публикации, в това число: 4 статия (от които 3 самостоятелни и 1 в авторски колектив) и 1 доклад, посредством които авторът е оповестил своите изследователски търсения и резултатите от тях пред научната общност.

Всички публикации на авторката са действително по темата на дисертацията и засягат пряко части от нея, апробирайки някои от идеите, формулирани като приноси.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд надгражда съществуващите и дообогатява с нови научни идеи теорията и практиката на Презастрахователната наука. Детайлизираното запознаване със съдържанието на дисертационната разработка, позволява да бъдат изведени на преден план следните достойнства, носещи характерните белези на научни и научно-приложни приноси:

1) приноси с научен характер:

- Изясняването на същността на презастраховането, на неговите видове, методи и форми, като уместен способ за намаляване на размера и колебанията в изплатените обезщетения по имуществено застраховане и за хомогенност на застрахователните суми.

- Дефинирането същността на самозадържането на седанта, в контекста на изградената презастрахователна програма, като успешен опит за количествена характеристика на всички важни потенциални загуби, на базата на която застрахователното дружество трябва да прецени, колко от тях може да плати без да влоши своите резултати.

2) приноси с научно-приложен характер:

- Предложената допълнителна възможност за въвеждане и анализ на потенциална „необходимост от презастрахователна защита“ на базата на анализ на публикуваните данни от Комисията за финансов надзор, свързани със състоянието на пазара по имуществено застраховане в България. Тази необходимост е установена и аргументирана посредством изчисляването на коефициентите на вариация на: изплатените обезщетения, квотата на щетите и вероятност за настъпване на застрахователен случай за всяка една отделна имуществена застраховка.

- Предлагането на различни подходи за калкулиране на самозадържането, които благодарение на подходящо подбран математико-статистически инструментариум, позволяват на седанта да намали колебанията в резултатите в образуваната застрахователна съвкупност, а оттам и да редуцира размера на изплатените обезщетения.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

По отношение на съдържателната част на дисертационния труд, нямам съществени критични бележки и препоръки, поради което нямам и въпрос към докторанта.

V. Обобщено заключение и становище.

В депозираният за становище дисертационен труд, са налице изискуемите характеристики на цялостно, логически построено и завършено научно изследване с теоретични обобщения и научни и научно-приложни приноси. Достигнатите изводи в разработката са коректно представени и представляват оригинален принос на докторанта в застрахователната наука.

На тази основа давам **положителна оценка** на дисертационния труд на тема **„Възможности за редуциране плащанията на седанта по**

имуществено застраховане в контекста на неговата презастрахователна програма“ и предлагам на членовете на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ (по икономика) на Радка Иванова Василева по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Застраховане и социално дело)“.

Дата: 22.07.2024 г.

Автор на становището:.....

(доц. д-р Николай Нинов)